

Z. Karvalics László

A BAJNOK SEM MÁS, MINT EGYKORI GYEREKMUNKÁS

WORLD PRESS PHOTO

2017-10-05 | ESSZÉ, WORLD PRESS PHOTO

Amikor Ellen Key nagy port felkavaró könyve, *A gyermek évszázada* 1902-ben megjelent, az Egyesült Államok bányáiban és összeszerelő műhelyeiben épp csúcsra járt a gyerekmunka. Azok a széplelkek, akik felemelték a szavukat ellene, mit se

tudtak arról, hogy az Amerikába a 18–19. században bevándorló milliók túlnyomórészt a paraszti kultúrában szokásos, a gyermekmunkát nemcsak elfogadottnak, hanem megkérdőjelezhetetlen szükségszerűségnek tekintő családok közül kerültek ki, s vitték tovább mindezt farmergazdaságaikba, vagy később, amikor lehetőség nyílt rá, az ipari foglalkoztatásba. A „kizsákmányoló gyáros” mellett ott álltak a szülők is, akik jövedelemkiegészítésnek tekintették saját gyermekeik munkáját. De sok esetben maguk a gyermekek is szívesen menekültek az iskolai frusztrációk elől a munka világába, ahol elismerést, önállóságot és önbecsülést remélhettek.

S miközben ez a fajta gyermekmunka néhány évtized alatt kiszorult a „harmadik világba”, még szörnyűbb alakváltozatokat is produkálva, a fejlettebb országok szegényei, sőt középosztálya ugyanígy fogadta és fogadja el szükséges rosszként a „kitörés”, a felemelkedés, a jobb élet reményének utat nyitó sportkarriert. Vannak kimunkált vagy megkerülhetetlennek tűnő érvek és szempontok, amelyekért látszólag megéri még a részben feláldozott gyermekkor is.

Minden eset különbözik, persze. A sportnak sok csodálatos, gazdagító, nemesítő vonása van, főleg, ha az öröm, és nem a beletörődés vezérli. Mégis: ott, ahol a jövő bajnokait iparszerűen tenyésztik, tekinthetünk bátran minden ifjú sportolóra gyermekmunkásként, akiket a sportgazdaság üzemei foglalkoztatnak. A munkaidő nevedzés, a termék az egyre többre képes test, a marketing a dicsőség, a profit az élményiparon vagy az állami szubvenciókon keresztül kering a rendszerben. Az eredmény érdekében semmi sem drága, az iparág szempontjai mindig erősebbek lesznek a rendszert életben tartó nyersanyagénál. Mindez közismert: nem kell hozzá amerikai focisták különböző képkalkotó eljárásokkal készült agy-felvételein, püffedtre vert bokszolóarcokon, férfivá tett NDK-s úszónőkön vagy kerékpárosok doppingmágusok koktélaival tönkretett szervein szörnyülködni.

A mindenoldalú fejlődés számára nyitott ifjú emberek sok-sok lehetséges önmegvalósítási útja helyett nem egy marad, hanem annak az egynek a pusztá esélye, reménye – de legtöbbször illúziója. Mert a sportmunkások nagyobb része

örökké az árnyékos oldalon marad, megalázva és megszorítva. Még a legkiválóbbak és legszerencsésebbek is nagy árat fizetnek a fényért, ha nincs más az életükben, ami ösvényt nyit a teljesebb és gazdagabb belvilág felé.

Talán eljön a „szülők évszázada”. Talán mind többen érzik majd helyesnek, hogy ha van választásuk, ne tegyék ki a gyerekeiket kegyetlen és fárasztó, lélekölő drillnek. Néhány éve még nem gondoltuk volna, de most sorra zárnak be vagy próbálják emberibbé tenni a módszereiket a kínai tornásziskolák. Mintha Ellen Key üzenete jutott volna oda, téren és időn át, hogy *„ne tegyük ki magunkat annak a veszélynek, hogy a gyermek szemében megpillantjuk azt a hidegséget, amely szavak nélkül is tudunkra adja, hogy elégtelennek és kiszámíthatatlannak tart bennünket.”*

Pedig pusztán arról van szó, hogy épp annyit változott a világ, hogy már lehet egy kicsit nagyobb szabadságfokkal szeretni is, sorsot választani is.

kép | Wang Tiejun, Kína, Hétköznapok, 2. díj, egyedi

Egy tornász iskola tanulói lábujjerősítő gyakorlatot végeznek 30 percen keresztül a kínai Hszücsouban. Kínában 2000-nél is több sportiskola van, ezekből kerül ki az ország olimpikonjainak 95 százaléka. Az edzés kemény, és egyre kevesebb szülő hajlandó kitenni a gyerekét a fárasztó foglalkozásoknak. Egyes sportiskolák bezártak, mások módosítják munkamódszereiket.